

בני הפלגשים ויצחק

ספר בראשית פרק כה

- (א) וַיִּקַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשֵׁמָה קְטוּרָה:
(ב) וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זְמֶרְן וְאֶת יֶקֶשֶׁן וְאֶת מֶדָן וְאֶת מֵדָן וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ:
(ג) וַיִּקְשֶׁן יָלֵד אֶת שָׁבָא וְאֶת דָּדָן וּבְנֵי דָדָן הֵיוּ אֲשׁוּרִים וְלִטְוּשִׁים וְלֵאמִים:
(ד) וּבְנֵי מֵדָן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחִנֹּךְ וְאַבְיָדָע וְאַלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְנֵי קְטוּרָה:
(ה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק:
(ו) וּלְבְנֵי הַפִּלְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדָו חַי קְדָמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם:

רש"י פרק כה פסוק ו

- (ו) הפילגשים - (ב"ר) חסר כתיב שלא היתה אלא פלגש אחת. היא הגר היא קטורה. נשים בכתובה. פילגשים בלא כתובה כדאמרין בסנהדרין (דף כא) בנשים ופילגשים דדוד:
נתן אברהם מתנות - פי' רבותינו שם טומאה מסר להם (שם צא).

רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א

ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושיבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו שהם מדמים שאין שם אלוה אלא אלו כיון שגבר עליהם בראיותיו בקש המלך להורגו ונעשה לו נס ויצא לחרן והתחיל לעמוד ולקרא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו

מדבר שור / הדרוש האחד ועשרים

אברהם מעת שנעשה אב ליצחק שהוא התחלת שורשן של ישראל, מני אז נפרד מהמון הארץ ע"י המילה. כנראה מדברי חז"ל, שא"ל להקב"ה כשצוהו על המילה עד עכשיו היו בני"א באים אלי עכשיו לא יהיו באים אלי, וא"ל הקב"ה עד עכשיו בני"א ערלים באים אליך עכשיו אני וכל פמליא שלי באים אליך ונראה שזו היתה עיקר כונת אברהם אבינו ע"ה במה ששאל עצה על המילה, כדחז"ל מפני מה נגלה עליו בחלקו של ממרא מפני שנתן לו עצה על המילה אשר יפלא מאד איך יתכן על ראש למאמינים ע"ה שישאל עצה אם ימלא דבר השי"ת, ולא מצינו לו ששאל עצה על שאר הנסיונות. ולי יראה שיתכן הדבר שנתירא פן ע"י המילה לא יהיו בני"א מצויין אצלו באשר יראוהו נפרד מהם באות מצוין בגופו, גם יהיו יראים לקבל הדרכתו כיון

שאפשר להטיל עליהם מצוה חמורה כזו, ויחשבו אולי יחייב גם אותם בזה ע"כ יבדלו ממנו. ודבר זה יהי' מנגד לכל תכלית מעשיו, שכיון לקרא בעולם "בשם ד' אל עולם" ט, להודיע שמו יתעלה בעולם, וע"י התפרד בנ"א ממנו לא יוכל להפיק חפץ זה. והיתה זאת עצתו כי אולי ראוי לו אפי' לעבור ע"פ ד' ח"ו, ויהי' זה חסרון לו בחוקו, אבל ימשיך מעלה לכל העולם כולו מה שיחסר לו בזה. והיתה עצת ממרא שאין להתחכם ע"ד ד' ית', כי עצת ד' וחכמתו גדלה מאד מדרך השכל האנושי.

גמרא סנהדרין דף צא/א

ושוב פעם אחת באו בני ישמעאל ובני קטורה לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם דכתיב ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם וכתוב אלה תולדות יצחק בן אברהם אמר להן גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם לפני אלכסנדרוס מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתם נתנו לו רשות הלך ודן עמהן אמר להם מהיכן אתם מביאין ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא ראייה אלא מן התורה שנאמר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות אב שנתן אגטין לבניו בחייו ושיגר זה מעל זה כלום יש לזה על זה כלום מאי מתנות אמר רבי ירמיה בר אבא מלמד שמסר להם שם טומאה

ילקוט שמעוני איוב רמז תתקד

ושלש נשים נשא אברהם, שרה בתו של שם, קטורה בתו של יפת, הגר בתו של חם

המשך מדבר שור

אמנם נתרחקו בנ"א מאברהם מני אז שנתברך ביצחק, והיתה הערה מהשי"ת אליו שישים מעתה כל מעיניו לחינוך יצחק, כי ממנו פינה ויתד לתיקון העולם ושכלולו. כי צריך להשריש מקודם קדושת ישראל מצד עצמם, אח"כ תצא מהם אורה לאור עולם. ע"כ מצינו שהרחיק את בני הפילגשים "וישלחם מעל יצחק בנו"

השל"ה הקדוש מסכת פסחים מצה עשירה

וְזָהוּ סוּד 'פִּלְגָשִׁים' (בראשית כה, ו) הַפְּתוּב אֶצֶל בְּנֵי קַטוּרָה, חֶסֶר יו"ד. וּפְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סנהדרין צא א) שֶׁם טְמֵאָה מְסֵר לָהֶם. וְזָהוּ סוּד הַדְּבָר, כִּי הַטְּמֵאָה דְהֵינּוּ הַקְּלָפוֹת, יֵשׁ לָהּ לְמַעַלָּה אַחִיזָה בְּקִדְשָׁהּ, כְּעֵינֵינוּ שֶׁפְּרָשְׁתִּי בְּסַמָּא, ל, שֶׁמְחַצֵּינוּ וְלְמַעַלָּה נִקְרָא 'אֵל'. וְזָהוּ 'פִּלְגָשִׁים' חֶסֶר יו"ד, שְׁאֵז הוּא - 'פִּלְגָשִׁים', רְצָה לומר, שֶׁחַצֵּינוּ הוּא שֶׁם

אור החיים בראשית פרק כה פסוק ו

(ו) ולבני הפילגשים וגו' ולישמעאל לא אמר הכתוב שנתן לו מתנות ושלו, כי לפי מה שכתבנו (לעיל טז ה) כי ישמעאל משפט קנייה יש בו ליצחק משולח ועומד הוא, ויש יום לאל איום משפט יעשה ויכיר נקנה לקוניו